

Olli Jaakola

MUISTELUKSIA SUOJELUSKUNNASTA

Yleistä

Paikkakunnallamme kuului suojeluskuntaan (myöhemmin tekstissä sk) mielestäni noin puolet miehistä. Kirkonkyläläisistä olivat syrjässä vain kommunistit. Syrjäkyläläisistä oli sk-laisia tietenkin hieman harvemmassa, mutta monella kylällä oli paljon aktiivisia sk-laisia kuten maalaisia, talollisia ja heidän poikiaan, kauppiaita, opettajia, virkamiehiä ja urheileva nuoriso.

Omalta kohdaltani liittyminen kuului jo luonnostaan, koska isä oli vapaussoturi ja hän sekä naapurien isännät ja nuorukaiset olivat miltei poikkeuksetta sk-laisia. Yleensä osa työläisistä ja vasemmistoa edustavat talollisetkaan eivät kuuluneet suojeluskuntaan. Heillä oli kai hampaankolossa hävitty itsenäisyystaistelu. He vihasivat "lahtareita". Suhteet muihin yhdistyksiin, kuten nuorisoseura, joka oli hyvin oikeistolainen, urheiluseura sekä Lotta Svärd -yhdistys oli mitä parhaimmat, paitsi vasemmistolaisiin. Syynä oli tietenkin se, että punaiset hävisivät vapaussodassa.

Suojeluskuntataloa käyttivät kaikki muut järjestöt paitsi vasemmistolaiset. Lienee niitä pidetty luentoakin asiasta jonkin verran, sisältöä en kuitenkaan muista. Tarkoituserät tulivat selväksi jo kotona, jossa kaikki olivat kovasti "aktivisteja". Suojeluskunnalla oli useilla kylillä kyläosastoja, jotka toimivat hyvin aktiivisesti ja omatoimisesti harjoituksissa sk:n valvonnassa. Kyläosastot kilpailivat useissa eri lajeissa keskenään. Tuli Hakkapeliitta ja Kainuun Sissi. Niissä oli hyvin aktivistisia asioita ja näiden ehtien sanomaan suhtauduttiin innolla ja kovalla mielenkiinnolla.

Lotilla oli oma paikallisosastonsa ja monilla kylillä sk:n tapaan omia kyläosastoja, jotka toimivat erittäin aktiivisesti pikku-Lottineen. Talvisodan aikana Lotilla oli Sotkamossa laajaa sotilaiden ja evakkojen huoltotoimintaa, jossa myös pikku-Lotat pääsivät toimimaan. Pikku-Lotille tämä toiminta ilmavalvonnan lisäksi oli erittäin mieluisaa.

Poikaosastosta

Poikaosastossa oli reipasta ja innostavaa toimintaa, joka oli jo tuolloin hauskaa ja puoleensavetävää. Oli muutamia, jotka olivat kommareiden perillisiä. Vanhemmat eivät päästäneet lapsiaan sk:n toimintaan mukaan. Vanhemmat olivat todellisia "äkkivääriä", joista osa luikki myöhemmin Venäjälle ja joiden perhekin muutti perästä sinne "paratiisiin".

Koulussa olleet miesopettajat olivat tietämäni mukaan poikkeuksetta kautta pitäjän suojeluskuntalaisia. He eivät meillä houkutelleet poikia mukaan, koska ryntäystä poikaosastoon riitti muutenkin. Harjoituksia ei pojille ollut muulloin kuin leiripäivillä, jotka käsittivät koko pitäjän. Silloin oli todella vipinää. Vetäjinä oli piiristä joku upseeri tai sotilasohjaaja apunaan oman sk:n aktiivisia nuorukaisia. Olihan niitä kilpailuja kesälläkin, mutta pääasiassa kilpailtiin hiihdossa, mäessä ja yhdistetyssä. Talvella pidettiin sarjahiihtoja sekä piirin mestaruuskilpailuja. Rospuuttoaikana ei ollut toimintaa. Kesällä oli varmaan myös kilpailuja eri lajeissa, mutta kun en osallistunut niihin, en osaa sanoa niistä mitään. Kristillisiä harjoituksia ei ollut muutoin kuin leiripäivien yhteydessä.

En muista olleen muita koulutuksia kuin leiripäivillä kerran kesässä olleet tähtäysharjoitukset ja maastossa leikittiin hurjia kiinniottoleikkejä. Leiripäivillä pidettiin ammuttarjoituksia ns. tähtäysharjoituksina. Tämä tapahtui siten, että paikallaan lepävällä aseella tähdättiin kepin päähän kiinnitettyyn pahvilappuun. Pahvin keskellä oli mustattu ympyrä noin 2-3 cm halkaisijaltaan ja sen keskiössä oli reikä. Toinen henkilö siirteli pahvilappusta tähtääjän käskyjen mukaan. Kun se oli saatu tähtäyksen mukaan oikeaan paikkaan, merkitsi apulainen kynällä merkin reiän läpi alustaan. Tällaisia tähtäyskertoja suoritettiin vaikkapa kolmesti. Siitä nähtiin nyt, miten lähekkäin

reiän läpi merkityt pisteet olivat sattuneet. Vaikka tässä harjoituksessa ei ollutkaan pauketta, oli tämä "ammunta" meistä pojankosseista hauskaa ja jännää kilpailua. Erikoisen mielenkiintoista oli miesten ampumakilpailuissa tulosten näyttäminen ampumahaudassa. Kenttäpalvelusta en muista pidetyn ollenkaan. Luentoja ei pidetty, koska ne eivät ole jääneet mieleen. Käytössä ei ollut kirjoja. Poikaleirin ohjelmaa en muista perustellun ollenkaan. Perusteluja ei annettu, eikä kaivattu, koska nämä touhut olivat hauskoja ja puoleensavetäviä.

Voimisteluharjoituksia en muista olleen poikaosastossa, mutta urheiluseura, johon samat pojat kuuluivat, piti voimisteluharjoituksia.

Urheiluvälineissä ei ollut hurraamista ainakaan henkilökohtaisesti. Sain ostetuksi Bergendaal-siteet, mutta ongelmaksi tuli sitten hiihtokenkien puute. Onneksi siteet tarttuivat kiinni kesällä pidettävien sandaalien pohjaraittiin. Niin minä poika sivakoin kesäkengissä. Kun isossa mäessä tuli "akka", jäivät lipposet siteisiin ja poika huppuroi lumessa sukkasillaan. Tökkäsin jalat kenkiin ja matka jatkui sypäkästi. Myöhemmin isä teetti suutarilla oikeat hiihtokengät ja tilanne oli pelastettu. Sukset olivat maasepän tekemät, samoin mäkisukset, nekin toiselta lainassa. Joillakin oli urheiluseuran mäkisuksia käytössä.

Suojeluskuntapojissa hiihdettiin ja sillä siisti. Osallistuin hiihtoon ja yhdistettyyn sk-piirin kilpailuissa, joissa olin usein toinen. Sk:n valtakunnallisissa yhdistetyn kilpailuissa olin poikaosaston sarjassa alle 18-vuotiaat 11. Nämä mestaruushiihdot pidettiin Sotkamossa ehkä vuonna 1939.

Vuoden 1918 tapahtumista oli sen verran puhetta, että silloin valkoiset voittivat punaiset ja venäläiset ajettiin rajan taa. Tämän sain kuulla jo pienenä isältäni, joka oli osallistunut mm. Tampereen valtaukseseen. Marssiessa laulettiin joitain marssilauluja, kuten "Eikä me olla veljeksiä..." Jonkin kerran pidettiin iltahartauksia.

Urheilusta varsinaisena suojeluskuntalaisena

Varsinaisen suojeluskuntalaisena osallistuin kivääriammuntaan Talvisodan jälkeen. Osallistuin kerran sk:n 20 km:n ampumahihtokilpailuun ja katkesin perusteellisesti. Koulutusta muistan olleen ampumahihdossa, amunnassa sekä suunnistuksessa. Parhailla ampujilla oli "Ukko-Pekat". Minulla oli Talvisodan sotasaalis karabiini, jossa vuoden 1940 ampumamestaruuskilpailuissa huomattiin, että piippu oli kiero. Parhaatkaan ampujat eivät osuneet sillä edes tauluun. Kesän aikana pidettiin ahkerasti ampumarajoituksia ja -kilpailuja sekä muutaman kerran harjoiteltiin ja kilpailtiin suunnistuksessa. Ampumaradalla kului aina sunnuntaipäivä tarkkaan, mutta kun ei ollut muutakaan niin kiinnostavaa, niin hyvä näin. Aktiiviurheilijat harjoittelivat myös kenttälajeissa, mutta ne saattoivat olla urheiluseuran järjestämiä. Koska kaikki urheilijat olivat suojeluskuntalaisia, niin kaikki nivoutui yksiin vallan mainiosti. Olen sitä mieltä, että urheilulla oli 90 %:n osuus suojeluskunnan kokonaistoiminnasta.

Suojeluskuntalaiset tekivät talkoilla 300 m:n ja 150 m:n ampumaradan lunastaen maa-alueen omakseen. Sotkamon urheilukenttä on myös suojeluskuntalaisten alkuun panema ja talkoilla tehty. Siihen asti kenttäolot olivat kehnot. Juoksut oli suoritettava tiellä ja kenttälajit kuin myös pesäpallo-ottelut suoritettiin lehmän laidun niityllä, jossa oli joskus sopivasti liukumiiinoja.

Vapaata muistelua

Olen syntynyt -22 ja vaikka olin poikaosastolainen ja myöhemmin suojeluskuntalainen, en ollut koskaan tehnyt valaa poikaosastossa enkä myöskään sk:ssa.

Talvisodan alla YH:n alkaessa menin heti remmiin mukaan. Pääsin alkuun rautatie- ja ilmavartioon Saviahon pysäkille, josta sain vuoden 1940 alussa komennuksen lähetiksi Sotkamon

sk-talolle. Toimiessani em. tehtävässä onnistuin sattumalta pääsemään Kiimasjärvelle pudotetun venäläisen lentokoneen lentäjien takaa-ajoon. Siellä sain ensimmäisen tulikasteeni. Se reissu oli meikäpojasta jännä. Helmikuun alussa tuli Kuhmosta puhelinsanoma, jossa pyydettiin lähettämään Sotkamon sk:sta vapaaehtoisia Kuhmon rintamalle. Innostuin lähtemään siihen porukkaan. Niinpä sodin luutnantti Temmeksen joukkueessa Lentiiran suunnan varmistuksessa aina Talvisodan loppuun saakka. Tällä reissulla sain meikäläisen pitkän kiväärin vaihdetuksi siihen aikaisemmin mainitsemaani karabiiniin. Aikaisempi aseeni tahtoi piirrellä perälläan lumen pintaa hiihdettäessä, joten tuo lyhempi kivääri oli minulle mieluinen.

Kesäkuun alussa -41 menin "junankivittäjänä" asepalvelukseen ja pikapuoleen alkoi taas tosihommat. Kesällä -44 jouduin UK:hon, jonka palvelin omassa pst:n aselajissa. Siviiliin pääsin kokelaana marraskuussa -44. Tämän jälkeen ovat antaneet pari ylennystä, joten olen reservin luutnantti.

Poikaosasto ja suojeluskuntatoiminta olivat mielestäni erittäin mieluisaa, joten muistot ovat mitä parhaimmat niiltä ajoilta. Mielestäni on erittäin hyvä, että nykyisin saa niiltä toiminnan ajoilta tunnustukseksi jopa mitaleita. Eikö nykyisin voitaisi perustaa uudelleen veteraani- ja reserviläisjärjestöjen lisäksi ja avuksi SUOJELUSKUNNAT ja POIKAOSASTOT.